

Věc C-45/22

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

20. ledna 2022

Předkládající soud:

Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Belgie)

Datum předkládacího rozhodnutí:

4. ledna 2022

Žalobce:

HK

Žalovaný:

Service fédéral des Pensions (SFP)

1. Předmět a podrobnosti sporu:

- 1 HK pobírá starobní důchod z titulu činnosti, kterou jako zaměstnanec vykonával v Belgii a ve Španělsku.
- 2 Jeho manželka, která byla zaměstnána v Belgii, Španělsku a Finsku, zemřela 29. listopadu 2016.
- 3 HK má proto nárok na pozůstalostní důchod. Příslušný španělský orgán jeho nárok na pozůstalostní důchod vyměřil, aniž uplatnil strop pro souběh s dalšími důchody. Naproti tomu příslušné belgické a finské orgány takový strop uplatňují.
- 4 Rozhodnutím ze dne 18. září 2019 Service fédéral des Pensions (federální důchodový úřad, Belgie) vyměřil HK belgický pozůstalostní důchod.
- 5 HK zpochybňuje výpočet a zejména způsob použití unijněprávních pravidel předcházení souběhu.

2. Dotčená ustanovení:

A. *Unijní právo*

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení

- 6 Článek 53, nadepsaný „Pravidla předcházení souběhu“, upřesňuje:

„1. Každý souběh dávek v invaliditě, ve stáří a pozůstalostních dávek vypočtených nebo poskytovaných stejné osobě na základě získaných dob pojištění nebo bydlení se považuje za souběh dávek stejného druhu.

2. Souběh dávek, které nelze považovat za dávky stejného druhu ve smyslu odstavce 1, se považuje za souběh dávek různého druhu.“

- 7 Článek 55, nadepsaný „Souběh dávek různého druhu“, stanoví:

„1. Jestliže pobírání dávek různého druhu nebo jiného příjmu vyžaduje použití pravidel předcházení souběhu stanoveného právními předpisy dotčených členských států ohledně:

a) dvou nebo více nezávislých dávek, rozdělí [vydělí] příslušné instituce výši dávky nebo dávek nebo jiného příjmu, tak jak byly vzaty v úvahu, počtem dávek, na které se tato pravidla vztahují; [...]“

3. Argumenty účastníků řízení:

- 8 Mezi účastníky řízení je nesporné, že v projednávaném případě mají dotčené dávky odlišnou povahu a že dva pozůstalostní důchody, belgický a finský, podléhají vnitrostátnímu pravidlu souběhu.
- 9 Účastníci řízení mají rovněž za to, že belgické pravidlo souběhu je tak zmírněno ustanovením čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004. Liší se však v tom, jak ho uplatnit.

A. *Federální důchodový úřad*

- 10 Federální důchodový úřad má za to, že výraz „tak jak byly vzaty v úvahu“ uvedený v čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004 se týká pouze té části dávek, která je zohledněna za účelem omezení souběhu dávek různého druhu, tedy částky, která přesahuje strop souběhu. Podle něj je třeba částku dávek, která byla zohledněna pro snížení pozůstalostního důchodu (v daném případě 11 418,87 eur představujících část starobních důchodů přesahující strop souběhu), vydělit počtem pozůstalostních důchodů, na které se vztahují pravidla předcházení souběhu dávek různého druhu (v projednávaném případě se jedná o belgický a

finský pozůstalostní důchod, jelikož španělský pozůstalostní důchod se nekrátí). Tato částka vydělená dvěma (tedy belgickým a finským důchodem) se poté odečte od pozůstalostního důchodu.

- 11 Jeho výpočet je v podstatě následující:

Pozůstalostní důchod: 7 638,46 eur

Strop souběhu: 16 458,42 eur (110 % plného pozůstalostního důchodu)

Zohledňované starobní důchody: 20 238,83 eur

Výpočet překročení stropu souběhu:

7 638,46 eur (výše pozůstalostního důchodu) + 20 238,83 eur (celková výše starobních důchodů) – 16 458,42 eur (strop souběhu) = 11 418,87 eur.

Výpočet sníženého pozůstalostního důchodu:

7 638,46 eur – 11 418,87 eur

2

(výše překročení vydělená počtem pozůstalostních důchodů, na které se v projednávaném případě vztahují pravidla souběhu) = 1 929,03 eur

- 12 SFP krom toho uvádí, že finské orgány postupovaly přesně stejným způsobem při výpočtu finského pozůstalostního důchodu oznámeného HK dne 10. listopadu 2017.

B. HK

- 13 HK má za to, že čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004 se týká příjmů důchodce, které jsou zohledňovány vnitrostátními pravidly předcházení souběhu, a že se jedná o výše ostatních důchodů jako takové, které je třeba vydělit dvěma.

- 14 Jeho výpočet se proto liší od výpočtu federálního důchodového úřadu v tomto bodě:

Výpočet překročení stropu souběhu:

7 638,46 eur (výše pozůstalostního důchodu) + 20 238,83 eur

2

(celková výše starobních důchodů vydělená počtem pozůstalostních důchodů, na které se vztahují pravidla souběhu) – 16 458,42 eur (strop souběhu)

= 1 299,45 eur

Výpočet sníženého pozůstalostního důchodu:

7 638,46 eur – 1 299,45 eur = 6 399,01 eur

4. Posouzení tribunal du travail (pracovníprávní soud)

- 15 Situace HK vykazuje dvojí mezinárodní prvek, jelikož pobírá svůj starobní důchod bývalého zaměstnance v Belgii a Španělsku a po úmrtí své manželky i pozůstalostní důchod po bývalém zaměstnanci v Belgii, Španělsku a Finsku, jelikož jeho manželka pracovala a odváděla příspěvky ve všech dotčených členských státech.
- 16 Belgické právní předpisy umožňují souběh pozůstalostního a starobního důchodu do výše stropu odpovídajícího 110 % pozůstalostního důchodu, který by byl pozůstalému manželovi přiznán za řádnou odpracovanou dobu.
- 17 Nařízení č. 883/2004, kterým se provádí článek 48 SFEU, koordinuje systémy sociálního zabezpečení členských států a upravuje zejména pravidla předcházení souběhu v právních předpisech členských států. Nahradilo nařízení č. 1408/71. Soudní dvůr nesčetněkrát připomněl, že „ustanovení nařízení č. 1408/71 i nařízení č. 883/2004 neorganizují společný systém sociálního zabezpečení, ale jejich jediným cílem je zajistit koordinaci mezi jednotlivými vnitrostátními systémy, které nadále existují“ (rozsudky ze dne 21. února 2013, Salgado González, C-282/11, EU:C:2013:86; ze dne 7. prosince 2017, Zaniwicz-Dybeck, C-189/16, EU:C:2017:946, a ze dne 21. října 2021, Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie, C-866/19, EU:C:2021:865, bod 25).
- 18 Souběh pozůstalostního důchodu po bývalém zaměstnanci a různých starobních důchodů (belgického a zahraničního) je třeba považovat za souběh dávek různé povahy. Dávky vypočtené na základě pracovní kariéry dvou různých osob nelze považovat za dávky stejné povahy. V projednávaném případě byl belgický pozůstalostní důchod HK vypočítán na základě pracovní kariéry jeho zesnulé manželky, zatímco jeho belgický a španělský starobní důchod mu byl přiznán osobně, na základě jeho vlastní pracovní činnosti. Proto se v tomto případě rozhodně nejedná o dávky stejné povahy.
- 19 S ohledem na předložené výpočty má HK nárok na pozůstalostní důchod pouze na základě použití čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004. Jiný pracovník, který by jako bývalý zaměstnanec pobíral belgický starobní důchod ve stejné výši jako HK, tj. ve výši 20 238,83 eur, by v Belgii nedostával žádný pozůstalostní důchod.
- 20 HK je tedy díky uplatňování unijní právní úpravy ve výhodnější situaci.

- 21 Pravidlo obsažené v čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004 se v předchozím nařízení č. 1408/71 v této podobě nevyskytovalo. Konkrétně, jeho čl. 46c odst. 1 stanovoval:

„Jestliže pobírání dávek různého druhu nebo jiný příjem způsobuje snížení, pozastavení nebo odnětí dvou nebo více dávek uvedených v čl. 46 odst. 1 písm. a) bodu [bodě] i), rozdělí se částky, které by nebyly vyplaceny při přísném [strikním] uplatnění ustanovení právních předpisů dotyčných členských států o snížení, pozastavení nebo odnětí dávek, počtem dávek podléhajících snížení, pozastavení nebo odnětí.“

- 22 Článek 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004 tedy zřejmě pravidlo uvedené v čl. 46c odst. 1 nařízení č. 1408/71 změnilo. Podle jednoho autora tedy je již dělena nikoliv výše dávky, která by nebyla vyplacena, nýbrž dávky nebo příjmy zohledňované při použití pravidla předcházení souběhu.

Podle jiného autora naopak platí, že pokud musí být na základě takových pravidel současně sníženo několik samostatných dávek, musí být částka, které se snížení, pozastavení nebo odnětí týká, vydělena počtem dávek, které mají být sníženy, pozastaveny nebo odňaty.

- 23 Tribunal du travail (pracovněprávní soud) konstatuje, že v projednávané věci existuje problém s výkladem pravidla obsaženého v čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení č. 883/2004, a považuje za nezbytné předložit Soudnímu dvoru obě níže uvedené předběžné otázky.

5. Předběžné otázky:

- 24 Tribunal du travail (pracovněprávní soud) pokládá následující předběžné otázky:
- Musí být pravidlo stanovené v čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004, podle kterého příslušné instituce vydělí výši dávek nebo jiných příjmů, tak jak byly vzaty v úvahu, počtem dávek, na které se vztahuje uvedené pravidlo, vykládáno v tom smyslu, že ukládá povinnost vydělit příjmy zohledněné jako takové při použití pravidla předcházení souběhu počtem pozůstalostních důchodů, kterých se toto pravidlo týká?
 - Musí být pravidlo stanovené v čl. 55 odst. 1 písm. a) nařízení (ES) č. 883/2004, podle kterého příslušné instituce vydělí výši dávek nebo jiných příjmů, tak jak byly vzaty v úvahu, počtem dávek, na které se vztahuje uvedené pravidlo, vykládáno v tom smyslu, že ukládá povinnost vydělit počtem pozůstalostních důchodů, kterých se pravidlo předcházení souběhu týká, nikoliv příjmy zohledněné jako takové při použití pravidla předcházení souběhu, ale spíše část příjmů přesahující strop souběhu, jak je například stanoven dotčeným vnitrostátním pravidlem?